

REGINO PRUMIENSIS ABBAS.

REGINONIS CHRONICON.

PERTZII PRÆFATIO IN CHRONICON REGINONIS.

(Monumenta Germaniæ historica, tom. I, pag. 537.)

Regino, si Annalibus Prumiensibus, sæculo decimo sexto conscriptis, fides, nobilibus parentibus Altrepilii ad Rhenum natus, inde ab anno 892 Prumiensis in Arduenna monasterii regimen tenuit. Quo æmulis agentibus, ut ipse conqueritur, destitutus, anno 899 Richarium, fratrem Gerhardi et Mathfridi, potentissimorum in Lotharingia comitum, « invidiosum sui negotii successorem sustinuit, » et reliquo vitæ in monasterio sancti Maximi prope muros Trevericæ urbis exacto, ibi etiam diem supremum obiit. Lapis ejus sepulcralis una cum pedo fracto an. 1581 repertus, inscriptis elegis, licet valde mutilatis annum obitus 915 indicare videtur :

..... FESSA REGINONIS CONTINET OSSA.
 ABBAS EGREGIUS. PRÆFUIT IPSE PIUS.
 COENOBIO QUONDAM PRUMIENSI MORIBUS ALMIS
 POSTQUAM.....

..... DCCCXV.

Otium quo ultimis vitæ annis fruebatur, conscribendis tum chronicis, tum, ex jussu Ratbodi Trevirorum archiepiscopi, libris duobus de ecclesiasticis Disciplinis et religione Christiana, atque epistolæ de harmonica Institutione ad eundem Ratbodem, lectionario totius anni præfixæ, impendit. Et hæc quidem nondum luci data est ; libros de ecclesiastica Disciplina, quorum prior de rebus et personis ecclesiasticis, alter de vita et conversatione laicorum agit, post Joachimum Hildebrandum Stephanus Baluzius Parisiis an. 1671 edidit ; Chronicorum libri, una cum anonymi continuatione usque ad an. 967, sæpius typis dati sunt, quod eos historiæ illustrandæ multum conferre dudum omnibus persuasum esset. Quibus tamen paulo diligentius inspectis, maximam eorum partem nullam legentibus utilitatem afferre fateamur necesse est. Nam liber primus, Bedæ Chronico de sex ætatibus mundi velut fundamento suo superstructus, in rebus enarrandis nihil fere nisi ipsa fontium verba sententiasque profert. Exscribuntur in eo præter Bedam Martyrologium aliquod

A antiquum aut Vitæ sanctorum, tum gesta regum Francorum, Pauli Diaconi Historia Longobardorum, gesta pontificum Romanorum, gesta Dagoberti, Vitæ sanctorum Goaris et Lamberti ; sub finem etiam libri, dum Bedæ Cronicon rebus in temporum ordinem redigendis non amplius sufficeret, annis Caroli majoris domus 4, 5, 10, 13, 16, 17, 18, 20, 21, 22, 24, 26, Annales Petaviani adhibiti sunt. In libro secundo triplex scribendi genus distinguas. Annis 744-814 auctor, Annalibus Laurissensibus innixus, præter ea quæ inde desumpsit et haud raro corruptit (1), clausulam de Pipini regis consecratione (2), et annis 746 et 753 quædam ex narratione seniorum audita in rem suam vocavit, quæ, dubiæ licet fidei serioris tamen ævi scriptoribus placuerunt annis 814-870 rerum gestarum ordinem in tantum pervertit, ut omnia ea non monumentis, sed, quas ipse fontem suum esse confitetur. *Patrum relationibus* et memorie non satis fidæ deberi pateat. Annis tantum 829, 847, 851, 860, necrologium monasterii sui, et in causa Lotharii et Theutbergæ enarranda collectionem aliquam epistolarum, qualem hodieque Treveris superesse V. cl. Wytenbachius refert (3), consuluisse videtur. Denique post annum 870 ipse, non indiligens temporis sui spectator, plurima alias incognita memorie servavit ; nec tamen vel in iis fieri potuit, ut quidquid suo anno assignaret, cum totum opus post annum demum 900 (4) inchoaverit. Absolvit illud anno 907, antequam nuntius de Alani, Brittonum regis, obitu (5) in Germaniam perferretur, præfationem ad Adalberonem, Augustensem episcopum, initio anni 908, Burchardo Thuringorum duce nondum defuncto (6), addidisse videtur.

Jam igitur, qualis et in quibus Reginoni auctoritas tribuenda sit, dijudicari potest. Quæ ex aliis hausit, non apud eum, sed in fontibus ipsis requiras ; reliqua quo propius ad annum 900 accedunt, eo majorem fidem merentur ; auctorem vero consulto nunquam veritatem adulterasse, tota operis ratio, et ea quæ annis 892 et 899 de se ipso profertur, persuadent.

Annos ab incarnatione Domini numerat, qua ta-

tum. Cf. a. 888 narrationem de Ruodolfo rege ; fortasse et post annum 904, cui Ungarorum irruptio in Italiam, quæ jam 900 contigerat, ascribitur.

(5) Cf. Chron. a. 374 : *Alanus qui et hanc (Britanniam) strenue hactenus gubernat.*

(6) Cf. Chron. a. 892 : *ducatu..... Burchardo comiti committitur, qui eum hactenus strenue gubernat, et præfationem.*

(1) Exempli gratia anno 796, *Iringum gentis Avarorum principem* ; a. 799, *civitatis quæ dicitur Oscaclavis* ; a. 803, *Calistus et Candidatus* ; a. 806, *Geta patricius* ; a. 808, *rex Nordandibrorum* ; a. 810, *transito Rheno in loco qui Lippa dicitur* ; et plura ejusmodi.

(2) Bouq., t. V., pag. 9, 10.

(3) *Archiv.*, etc., t. III, p. 377-380.

(4) Post Zuendiboldi Lotharingorum regis obi-

Moguntinae diocesis, pertinuisse videtur (7). Continuationem usque ad illa anni 939 verba *Caprimontem obsidione*, sententia nondum expleta, producit. Quibus cum et in codice Reginonis Murensi et in tribus qui inde fluxerunt, Engelbergensi, Einsidlensi sæculi xiv, et Augsburgensi Hermanni Contracti Chronicon adnectatur (8), eos omnes a Parisiensi originem traxisse opinor. Codex Parisiensis Societatis impensis cum editis collatus est, non tamen ea diligentia, quæ minoribus etiam immorari debuisset.

7. Contra codices quinque in Austria asservatos summa cum diligentia in usus nostros vertit D. Josephus Piraner, jurisconsultus Carniolensis. Quorum primo loco nominandus venit, qui in bibliotheca palatina Vindobonensi inter historicos profanos numero 332 signatur. Est membranaceus in folio, sæculo xi exeunte scriptus, fuitque olim monasterii Admontensis in Styria, quare ex codice aliquo Salsburgensi fluxisse fortasse putandus est. Præter Reginonem continet Theganum et Victoris Historiam persecutionis Vandalicæ. Scriptor ubique fere loco *ti* ante vocalem *ci* recepit; exempli gratia, *ocium*, *accio*, *licium*, *succedencium*; tum, *Arnulfus*, *Haistulfus* et *Ruodolfus* (non *Arnulphus*, *Aistulphus* et *Rudolphus*), *adhulterium* et *adulterium*, *adhulescens*, *adulescens* et *adulescens*, *iohannes*, *habundare*, *actenus* (raro *hactenus*), *hac et ubi* (raro *ac loco et, ubi*), *Ugo* (raro *Hugo*), *hlotharius*, *hludowicus*, *michael*, *ostis*, et *lotharius*, *ludowicus*, *michael*, *ostis*; *exortari*, *pascha* et *pasca*; *nichil* et *nihil*; tum *ætiam*, *æciam*, *etiam* et *eciã*, *pæne* et *pene*, *equus* et *æquus*, *cæpit* et *cepit* eadem significatione, *æcclesia* et *ecclesia*, *fresia*, *fresones*, *sterelitas*, *longobardi* (raro *langobardi*), *nicoforus*, *eclipsis*, *paralists*, *dlontsius*, *hierosolima*, *scithia*, *stilus*, *elemosina*, *silva* et *sylva*; *radisbona* et *radasbona*, *traicere*, *proicere*; *belua*, *milia*, *litus*, *litteræ* et *literæ*, *pellex* et *pelex*; *quattuor*; *brittones*, *affrica* et *africa*; *cinxi*, *extinxi*, *ascensus* (loco *assensus*), *oblimates* et *optimates*, *abba* et *abbas* scribere solet. Annis 773 et 944 quedam singularia exhibet.

8. Annalista Saxo Reginonem ejusque continuationem ita exscribit, ut eum haud raro contractum in usus suos vertat, quare et hic in censum venire debet. Notavi et aliquas lectiones codicis olim in monasterio S. Godehardi Hildesie conspici, aut Reginonis aut, ut Eccardus contendit, Annalistæ Saxonis, margini editionis Pistorianæ a Meibomio seniore ascriptas atque in bibliotheca regia Hannoverana asservatas.

9. 10. Codices bibliothecæ palatinæ Vindobonensis inter historicos profanos n. 669 et 1068, membranacei in folio, sæculi xi.

(7) Cf. Mabillonii Annales Bened. t. III, p. 328.

(8) Cf. Prodomum Germaniæ Sacræ, p. viii, ix, xiv; *Archiv. der Gesellschaft*, etc., t. III et V, p. 762; Placidi Braun Notitiam codicum mss. monasterii SS. Ulrici et Afræ, p. 110.

11. Codex bibliothecæ monasterii Claustro-neoburgensis in Austria membranaceus, in folio, sæculi xii.

12. Codex Vindobonensis hist. prof. n. 1080, chartaceus in folio, sæculi xv, omnes unum eundemque fontem agnoscunt. Id præter alia multa eo patet, quod Arnulfum imperatorem non Odingis, sed Ratisbonæ in cœnobio sancti Emmerami, sepultum tradunt, et eadem clausula *Huc usque Regino. Hæc quæ secuntur nos addimus*, continuationem Reginoni adnectunt. Cum vero Austria litteras a Bawaria acceperit, et eadem clausula in codice membranaceo sæculi x, olim Frisingensi, jam in bibliotheca regali Monacensi asservato, legatur (9), eum Austriacorum fontem esse opinatus, Docenium nostrum de aliquot ejus lectionibus consului. Et V. cl. reliquas ut in codicibus illis se habere respondit, de Arnulfi vero sepultura loquum, qui jam ut in editis legatur, olim rasura deletum, et ibi in margine ascriptum esse, *perdes omnes qui loquantur mendacium*. Hinc Frisingensem codicem Austriacorum fontem esse, certo jam asseverare licet. Nihilominus tamen, Austriacis mirum in modum consentientibus, Frisingensem totum cum editis conferri minime necesse erat.

Hæc subsidia sunt, quorum ope novam Reginonis editionem institui. Præterea Modenæ in bibliotheca ducali codicem Reginonis anno 1093 exaratum evolvi, qui tamen non nisi librum primum continebat, nec ullius nobis utilitatis esse poterat. Codex Gemblacensis Mabillonio teste una cum monasterio conflagravit; Parisiis codices regii n. 5017 sæc. xi, et n. 5018 sæc. xii cum continuatione, a. 5922 sæc. xii, mancus in fine; Londini codex Harleyanus n. 3676, et Cottonianus Tib. c. xi, 1; Cantabrigiæ in bibl. S. Benedicti Chronica abbatis Prumienis monasterii a Christo nato ad a. 1002; alii Gatterero teste in Hollandia exstant, et in abbacia Murensi olim codicem sæculi x fuisse tradunt (10); quorum utinam desiderium apud hujus editionis lectores non moveatur.

Cæterum librum primum et partem secundi usque ad an. 814 non ipsi ope codicis Schafhusani obiter recognovi, adjectis tamen quæ majoris momenti in reliquis occurrere videbatur, annis 814-906 codicem Schafhusanum reliquorum auxilio emendavi.

Regino opus suum Adalberoni episcopo inscripsit; duo tunc ejus nominis, alter Basiliensi, alter Augustanæ ecclesiæ, præfuerunt; unum Augustanum Regino an. 887, et magna cum laude, in Chronico suo nominat, eique opus dedicatum esse opinari licet.

(9) Cf. Docenium in *v. Aretin Beitrage* Bd. vii, p. 239, 242.

(10) Cf. *Archiv.*, etc., t. V, p. 767.

INCIPIT PRÆFATIO ¹ OPERIS SUBSEQUENTIS.

Excellentissimi ingenii, et totius philosophiæ studiis multipliciter insignito domno ADALBERONI ² episcopo ³ Regino, quamvis omnium Christicolarum

extremus, vestræ tamen sublimitati in omnibus devotissimus, fidelia mandat orationum obsequia. Chronicam ⁴ quam de nostris et antecessorum

VARIÆ LECTIONES.

¹ Præfatio una cum libro primo deest 10. ² adhalbaroni 1. adalperoni 7. ³ episcopo trevarensi 5.

⁴ Cronica quæ, etc., 5.